

Analys av inköpsförslagen vid användarstyrt förvärv av böcker och databaser vid Stockholms universitetsbibliotek

Maj 2016

Mia Wahlberg
Avdelningschef, mediaavdelningen

En stor del av Stockholms universitetsbiblioteks nyförvärv baseras på inköpsförslag. Vi har studerat inköpsförslagen som inkommit under ett år för att se hur representativa de är för Stockholms universitets primära målgrupper.

Hur är förslagen fördelade mellan forskare, studenter, övriga anställda samt allmänheten? Vilken spridning har de samt hur är de fördelade mellan fakulteter inom universitet?

Vi förklarar här även processen med inköpsförslag.

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Antal inköpsförslag under 2015	4
Hur går ett inköpsförslag till?	4
Frikostig bedömning av inköpsförslagen.....	4
Fjärrlånebeställningar som konverteras till inköpsförslag	5
Under 2016 lanserades ett nytt gemensamt beställningsformulär	5
Inköpsförslag av databaser vs enstaka bokinköp.....	5
Underlag och tillvägagångssätt	7
Vilka gör inköpsförslagen?	8
Fördelning per fakultet.....	9
Fördelning på institutionsnivå.....	11
Genomsnittligt antal inköpsförslag per användare.....	13
Representativitet bland förslagen?.....	15
Andra typer av förvärv	16
Förvärv baserat på användningsstatistik.....	16
Förvärv via BIBSAM-avtal	16
Bilagor.....	17
Bilaga 1: Förklaringar över titelfördelning.....	17
Bilaga 2: Stockholms universitetsbiblioteks medieplan	18

Inledning

Stockholms universitetsbibliotek (SUB) bedriver ett uttalat efterfråge- och behovsstyrt förvärvs- och beståndsarbete. Detta innebär att våra användare genom sina inköpsförslag och sitt användande av medieresurserna är delaktiga dels i urvalet av medieresurser som införskaffas, dels i hur vi förnyar, avslutar och gallrar medieresurser utifrån användning och efterfrågan. Vid inköpsförslagen följer vi SUB:s medieplan, vilken årligen ses över. Aktuell medieplan finns publicerad på su.se/biblioteket.

I denna rapport analyserar vi de inköpsförslag som inkom under 2015 till bibliotekets mediaavdelning och tittar bland annat på hur dessa är fördelade mellan fakulteter och våra primära användare, ner på titelnivå. Alla anställda, forskare och studenter vid Stockholms universitet (SU) kan föreslå ett inköp. Under 2015 tog vi även emot inköpsförslag från allmänheten, vilket vi senare har avstått att göra för att kunna fokusera på vår primära målgrupp.

Vi har utgått från frågeställningarna:

- Är inköpsförslagen representativa för majoritetens önskemål? Eller står en liten del personer för en stor mängd inköpsförslag?
- Hur ser fördelningen ut mellan forskare och studenter?
- Hur ser fördelningen ut mellan fakulteterna?

Mängden inköpsförslag ger en uppskattning av hur mycket arbete Stockholms universitetsbibliotek har lagt ned på en fakultet, institution eller profession. Det är intressant att notera att SU:s studenter endast står för 25 procent av inköpsförslagen.

Analysen visar att även om cirka hälften av användarna endast ger ett inköpsförslag har den enskilda användare som gett mest inköpsförslag gett hela 201 stycken under ett år. Då några får individer ger väldigt många inköpsförslag är det av intresse att kontakta dem för att ha en dialog om hur de använder sig av inköpt litteratur. Vi vill få en bättre förståelse för i vilket sammanhang litteraturen används och säkerställa att funktionen med inköpsförslag fungerar som det är tänkt.

Vi noterar även att medan vissa institutioner är aktiva med att ge inköpsförslag, ger andra ett fåtal eller inga alls. I det senare fallet kan det vara relevant att se över hur vi bättre kan informera dem om möjligheterna till att ge inköpsförslag.

I redovisningen tar vi inte med de beställningar på kurslitteratur som har gjorts, då hanteringen av dessa avviker från övriga inköpsförslag.

Viktigt att notera är dock att:

Mängden inköpsförslag från en fakultet är *inte likvärdig med den totala kostnaden* som biblioteket har haft för samma fakultet. Kostnaderna för varje inköpsförslag varierar kraftigt, då det kan röra sig om allt från en bok, ett uppslagsverk, en tidskrift eller en databas. En tidskrift eller en databas generellt är markant dyrare än inköp av en enstaka bok.

Bristen på inköpsförslag från en fakultet är *inte likvärdigt* med att fakulteten inte använder bibliotekets tjänster. Det kan istället betyda att vi redan har ett stort relevant utbud för målgruppen, så att de inte har behov av att efterfråga ny litteratur.

Likaså är bristen på enstaka inköpsförslag från en institution *inte likvärdig* med att biblioteket inte köper eller prenumererar på litteratur till målgruppen. En stor mängd e-böcker köps in baserat på användningsstatistik via PDA- och EBS-modeller för e-boksplattformar. Och en stor mängd e-böcker, tidskrifter och databaser tillgängliggörs via BIBSAM-avtal.

Antal inköpsförslag under 2015

Under 2015 gjordes det 5 437 direkta inköpsförslag via webbformuläret "inköpsförslag" som fanns på su.se/biblioteket bakom inloggning under "Mina sidor". Under 2015 kunde även vissa inköpsförslag komma in via andra vägar än webbformuläret. Biblioteket omvandlade 778 fjärrlåneförfrågningar till inköpsförslag. Detta kunde exempelvis ske då utgivningen på den föreslagna boken var inom de senaste fem åren, eller om det fanns andra skäl att omvandla en fjärrlåneförfrågan till ett inköp. Totalt tog bibliotekets mediaavdelning, som är ansvariga för förvärvet, emot **6 215 inköpsförslag**, exklusive de beställningar på kurslitteratur som redan omnämnts.

I denna analys **fokuserar vi på de 5 437 direkta inköpsförslag** som inkommit via webbformuläret, detta för att vi har mer uppgifter om dessa och kan göra en utförligare analys av dem.

Hur går ett inköpsförslag till?

Användare som vill göra ett inköpsförslag loggar in via "Mina sidor" på su.se/biblioteket där personen kan föreslå ett inköp. Inkomna inköpsförslag hanteras och bevakas varje vardag av medarbetare på mediaavdelningen på SUB. För att underlätta hanteringen av inköpsförslag använder sig mediaavdelningen av ett ärendehanteringssystem som heter Ticket och förslagen kopplas till kön "Media 1". Ticket används på flera avdelningar inom biblioteket.

Under 2015 kunde, förutom universitetets primära användare, även allmänheten ge inköpsförslag. Till allmänheten hör studenter och forskare vid andra universitet samt övriga låntagare. Den möjligheten togs dock bort under 2016.

Frikostig bedömning av inköpsförslagen

Varje inköpsförslag bedöms manuellt av bibliotekets mediaavdelning utifrån de riktlinjer som finns i aktuell medieplan. Biblioteket köper in medieresurser utifrån inkomna inköpsförslag, så länge de går i linje med medieplanen och att föreslaget förvärv finns att tillgå via upphandlade leverantörer. Medieplanen i sin helhet bifogas som bilaga 2.

"Vi eftersträvar enkla beställningstjänster och väljer i första hand elektroniskt medieresursformat för att så snabbt som möjligt tillhandahålla, tillgängliggöra och synliggöra efterfrågade medieresurser. Vår ambition är att använda tilldelade medieanslag på bästa sätt genom ett resurs- och kostnadseffektivt medieresursarbete, en enhetlig och effektiv administration av våra medieresurser samt flexibilitet och lyhördhet för våra användares förändrade behov och efterfrågan."

Utdrag ur Stockholms Universitetsbiblioteks aktuella medieplan

Fjärrlånebeställningar som konverteras till inköpsförslag

Under 2015 gjordes fjärrlånebeställningar via ett särskilt fjärrlåneformulär. Vissa fjärrlån omvandlades till inköpsförslag. Fjärrlånebeställningar hanterades av bibliotekets kundserviceavdelning som använde sig av ärendehanteringssystemet Viola. När en fjärrlånebeställning under 2015 omvandlades till ett inköpsförslag skickades det vidare från systemet Viola till Tickets kö "Media 1".

Under 2016 lanserades ett nytt gemensamt beställningsformulär

Från mars 2016 ändrades rutinen för hanteringen av inköpsförslag då de tidigare två formulären för inköpsförslag och fjärrlån integrerades till ett beställningsformulär, detta för att förenkla för användaren. Användaren behöver inte längre fundera över om det ska vara ett fjärrlån eller inköpsförslag, eller vilket formulär som ska användas.

Det förväntas inte enbart bli enklare för användaren utan även för bibliotekets medarbetare. Genom att slå ihop de båda formulären till en gemensam process kan mediaavdelningen lättare avgöra hur användaren snabbast får den önskade boken eller artikeln. Vi fortsätter det påbörjade arbetet med att integrera processen för fjärrlån och inköpsförslag och eftersträvar kontinuerligt att utveckla vårt arbete och ge god service.

Forskare har möjlighet att välja om de föredrar boken i pappersformat eller e-format, samt om de vill hämta den på Frescatibiblioteket eller få den skickad till sin institution. För studenter gäller bibliotekets policy att vi i första hand köper e-böcker och e-tidskrifter när så är möjligt. I samband med lanseringen av ett nytt beställningsformulär ändrades även rutinen för inköpsförslag så att endast Stockholms universitets primära användare – det vill säga anställda, forskare och studenter – kan ge inköpsförslag.

Vid sammanslagningen ändrade beställningsformuläret till viss del utseende.

Inköpsförslag av databaser vs enstaka bokinköp

Olika typer av inköpsförslag hanteras på olika sätt. Grunden är att ett inköpsförslag måste vara relaterat till Stockholms universitets forskningsområden för att generera köp. Vid ett inköpsförslag på en databas har biblioteket en större dialog med forskaren som har gjort förslaget än exempelvis vid ett förslag på ett enstaka bokinköp. Detta för att en databas är en betydligt större kostnad för universitetsbiblioteket.

Då mediaavdelningen får in relevanta inköpsförslag på databaser inleds det en förhandling med leverantören för att få tillgång till en kostnadsfri provperiod på 60 dagar. Detta ger forskaren som har gett inköpsförslaget möjlighet att testa på databasen, samt ger bibliotekets mediaavdelning insyn i användningsstatistiken för att se att databasen verkligen används innan det slutliga inköpet sker/prenumerationen startar.

Rutiner för inköpsförslag av en bok

Figur 1: Förenklad process vid inköpsförslag av en bok för att visualisera flödet under 2015.

Rutiner för inköpsförslag av en databas

Figur 2: Förenklad process vid inköpsförslag av en databas för att visualisera flödet under 2015.

Underlag och tillvägagångssätt

SUB:s mediaavdelning kan på egen hand ta ut viss statistik direkt från systemet Ticket. Statistiklistorna har regelbundet analyserats, ofta månad för månad. Då dessa listor begränsas av mängden inköpsförslag i en och samma lista har mediaavdelningen dock inte tidigare kunnat få en fullständig bild. Som underlag för analysen har därför bibliotekets IT-avdelning bistått med ett komplett utdrag från Ticket och för kön "Media 1" för hela 2015 vilket vi fått som ett exceldokument. Listan innehöll totalt 9 212 rader där varje rad var ett ärende. Av dessa var cirka 3 000 ärenden *inte* relaterade till inköpsförslag eller konverterade fjärrlånebeställningar och sorterades bort. Ej relaterade ärenden kunde exempelvis vara leverantörsförfrågningar eller skräppost.

De inköpsförslag som inkommit som direkta inköpsförslag via det webbaserade formuläret var lätta att identifiera då det fick en automatiserad ämnesrad i systemet ("Inköpsförslag från webbplatsen"). Även fjärrlånen var lätta att identifiera då användaradressen för dessa (Customer user) blev "fjarl@sub.su.se." Det har även kommit in vissa ytterligare inköpsförslag direkt till kön "Media 1" där webbformuläret inte har använts. Dessa har sorterats ut genom att filtrera på ämnesrader som exempelvis "inköpsförslag", "bökköp" och "bokförslag".

Efter att ärenden som inte var relaterade till inköpsförslag sorterats bort valde vi i analysen att även exkludera de konverterade fjärrlånen, vilka var 778 stycken. Detta för att vi i vårt underlag inte hade information om avsändaradressen, det vill säga personen som gett förslaget. De önskemål på inköp av kurslitteratur som inkommit under 2015 från lärare är inte heller medräknade i analysen då de tas om hand på ett särskilt sätt.

Mediaavdelningen har under 2015 manuellt taggat/kategoriserat inkomna inköpsförslag utefter om förslagsgivaren varit studenter eller forskare samt utefter fakultetstillhörighet. Tidigare analyser av denna information har gett viss vägledning i hur inköpsförslagen är representerade på universitetet. Taggningsen har dock inte gett en komplett bild då många förslag varit otaggade. I samband med denna djupanalys visade sig även vissa ärenden vara feltaggade, om dock en mindre andel. I denna analys har vi därför frångått den tidigare manuella taggningsen för anställda/forskare och istället utgått från förslagsgivarens e-postadress. E-postadressen har sedan synkroniserats med information från databasen SUKAT för att få fram fakta om profession och institution. Då det till stor del varit ett manuellt och tidskrävande arbete har vi endast gjort detta för anställda/forskare vid universitetet, och inte för studenter då arbetet hade blivit för omfattande. För information om studenternas fakultetstillhörighet har vi istället utgått från underlaget från den tidigare gjorda manuella taggningsen.

SUKAT innehåller information om både anställda och studenter vid Stockholms universitet: <http://sukat.su.se/>

De användare som har haft e-postadresser med ändelser liknande gmail.com och hotmail.com eller e-postadresser tillhörande företag har kategoriserats som privatpersoner¹.

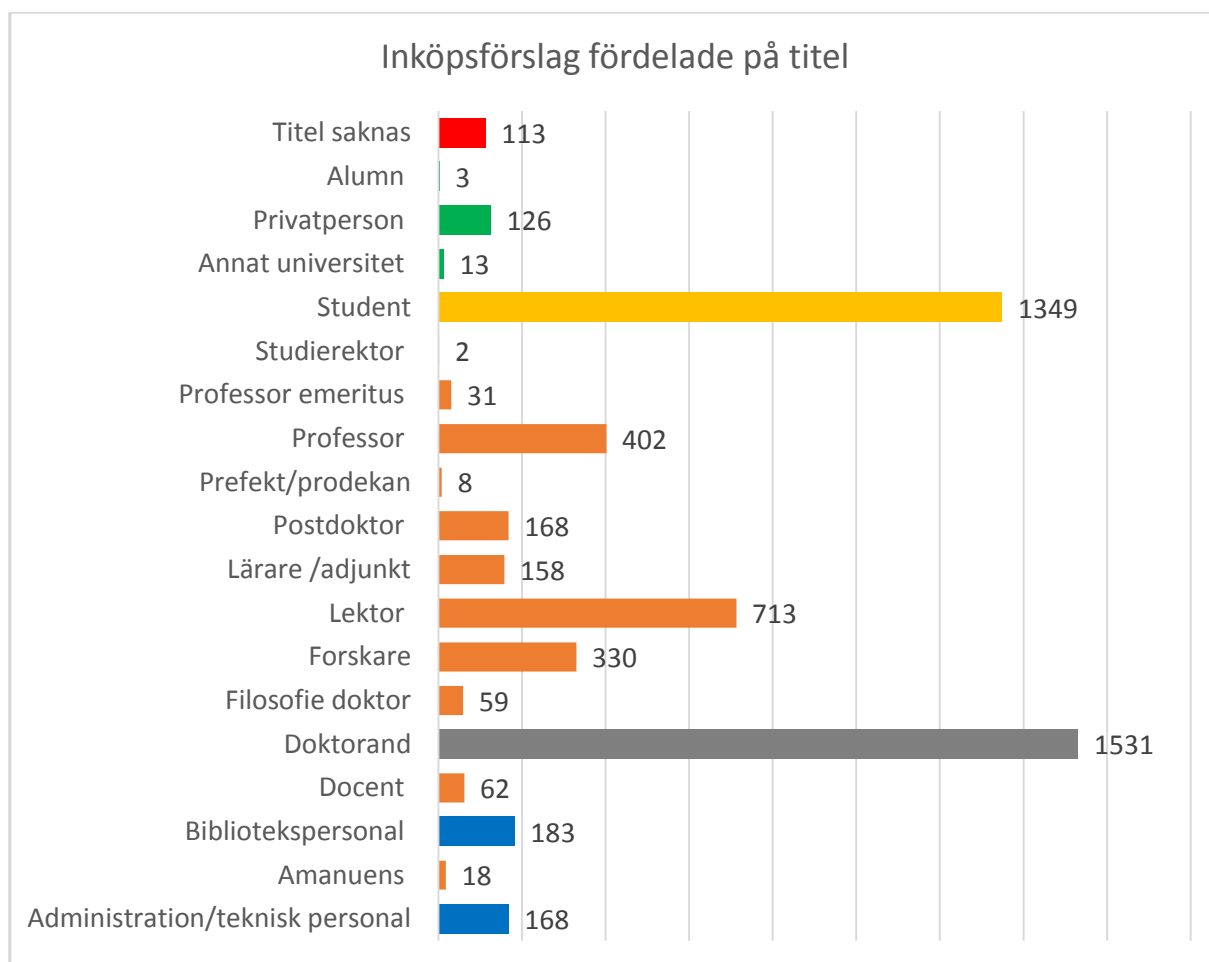
¹ För två personer som har använt sig av gmail och hotmail har vi dock haft kunskap om att de varit anställda vid Stockholms universitet. Dessa har vi då kategoriserat som anställda.

Vilka gör inköpsförslagen?

Denna analys baseras på de **5 437 direkta inköpsförslag** som kommit in under 2015. Vi har valt att börja med att titta på hur dessa är fördelade över yrkestitel/akademisk titel.

I vår analys har vi utgått från de titlar som är angivna i SUKAT². Detta är inte en helt okomplicerad fördelning då man kan fördela titlar både enligt *akademisk titel* och enligt *tjänstetitel*. Ibland har en användare även haft fler än en titel. Det är inte heller ovanligt att titlarna skrivs på olika sätt, eller med olika typer av förkortningar. Den oenhetlighet med vilken titlarna skrivs i SUKAT har till viss del försvårat analysen. I *bilaga ett* framgår vilka titlar som har grupperats.

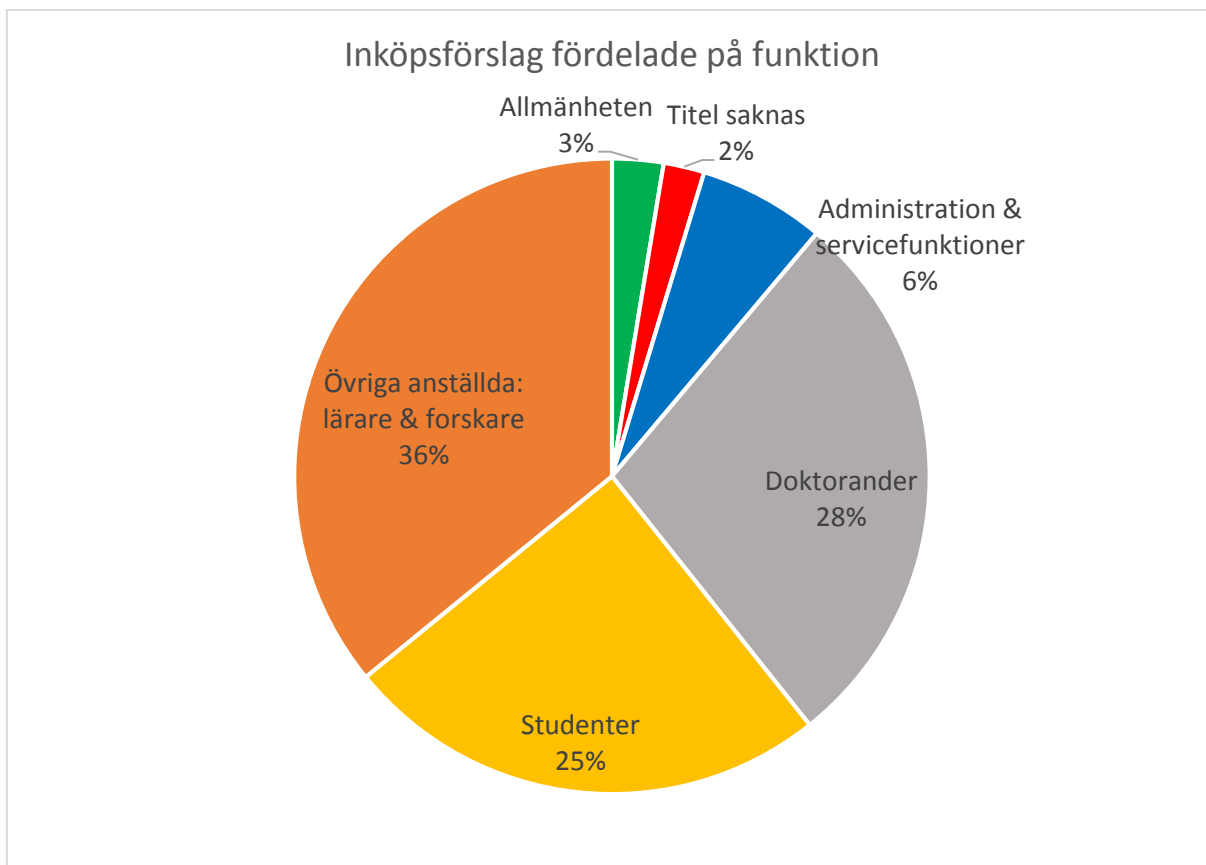
De användare som har/har haft en universitetsanknuten e-postadress men som det inte har funnits information om i databasen SUKAT har vi gett kategorin "Titel saknas". En anledning till att de inte finns med i databasen kan vara att de inte längre är knutna till Stockholms universitet, det vill säga att de har avslutat sina studier eller sin anställning. En annan anledning kan vara att SUKAT inte är uppdaterad med korrekt information.

Figur 3: Titlarna är hämtade från information som finns i SUKAT och är till viss del grupperade eftersom en individ kan ha flera titlar. Som enskild titel utgör doktorander en majoritet bland inköpsförslagen.

Vid en första anblick av *figur 3* kan studenter och doktorander se ut att utgöra majoriteten av inköpsförslagen. Men om vi grupperar titlarna till olika typer av funktioner ser vi en annan fördelning där lärare och forskare står för en stor del av förslagen. Se *figur 4*.

² SUKAT är en databas som innehåller information om anställda och studenter vid Stockholms universitet.

Figur 4: I detta diagram har vi slagit samman de olika titlarna till mer övergripande funktioner.

Till "allmänheten" hör: alumn, privatperson och annat universitet.

Till "administration och servicefunktioner" hör: administration/teknisk personal och bibliotekspersonal.

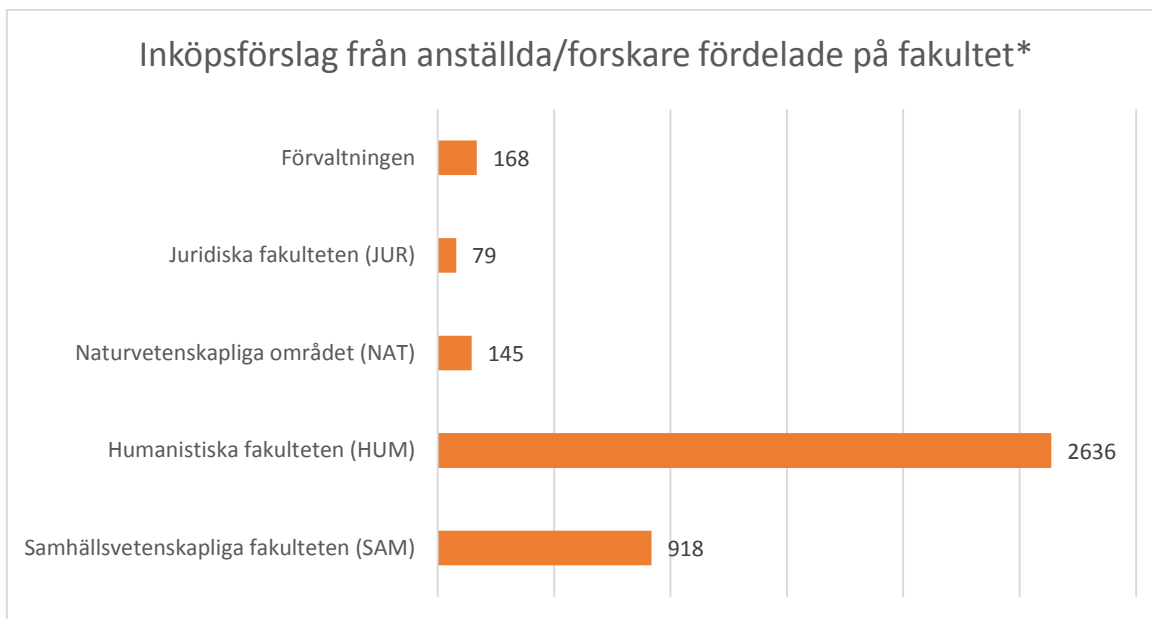
Till "övriga anställda & forskare" hör: studierektor, professor emeritus, professor, prefekt/prodekan, postdoktor, lärare/adjunkt, lektor, forskare, filosofie doktor, och amanuens.

För studenter och doktorander är funktion och titlar densamma som i figur 3.

Fördelning per fakultet

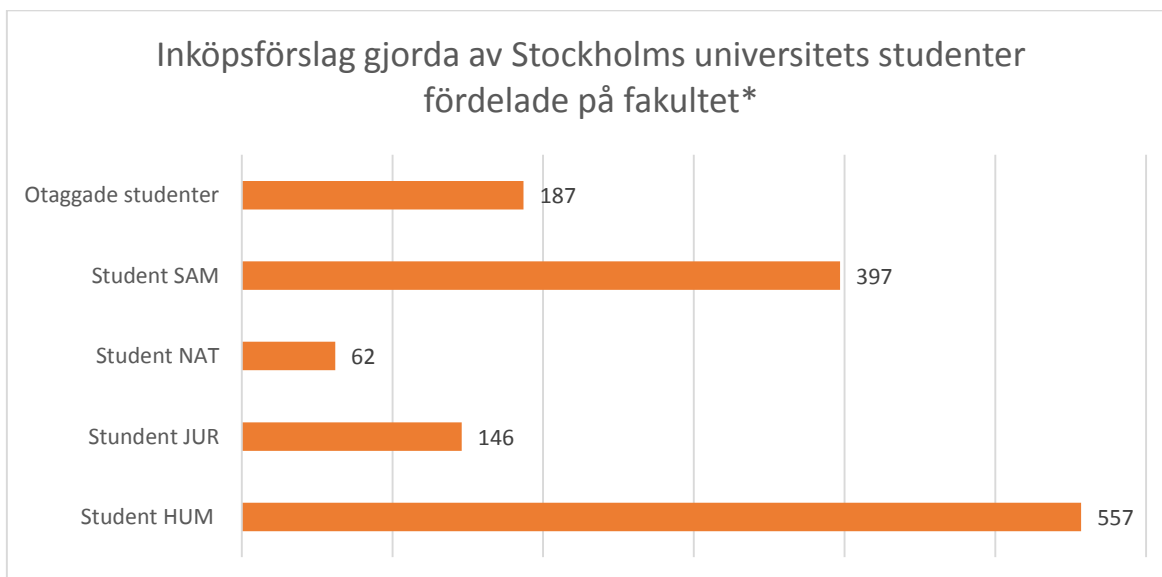
Denna analys baseras på de **5 437 direkta inköpsförslag** som kommit in under 2015 och information om fakultet är baserad på de fakta som finns om användarna i SUKAT.

I *figur 5* tittar vi på fördelningen bland anställda/forskare mellan de fyra fakulteterna som finns på universitetet: Juridiska fakulteten (JUR), Naturvetenskapliga området (NAT), Humanistiska fakulteten (HUM) och Samhällsvetenskapliga fakulteten (SAM). Därtill har även flera inköpsförslag kommit från universitetsförvaltningen. Till förvaltningen hör bland annat biblioteket, centrala IT- och ekonomiavdelningen, studentavdelningen, fastighetsavdelningen samt tekniska avdelningen.

Figur 5: *Studenter, alumner, användare från andra universitet och privatpersoner är inte redovisade här. Endast anställda och forskare vid Stockholms universitet redovisas. Till Förvaltningen hör biblioteket.

För att se vilken fakultet en student som har gjort inköpsförslag tillhör har vi utgått från den tidigare manuella taggningen/kategoriseringen.

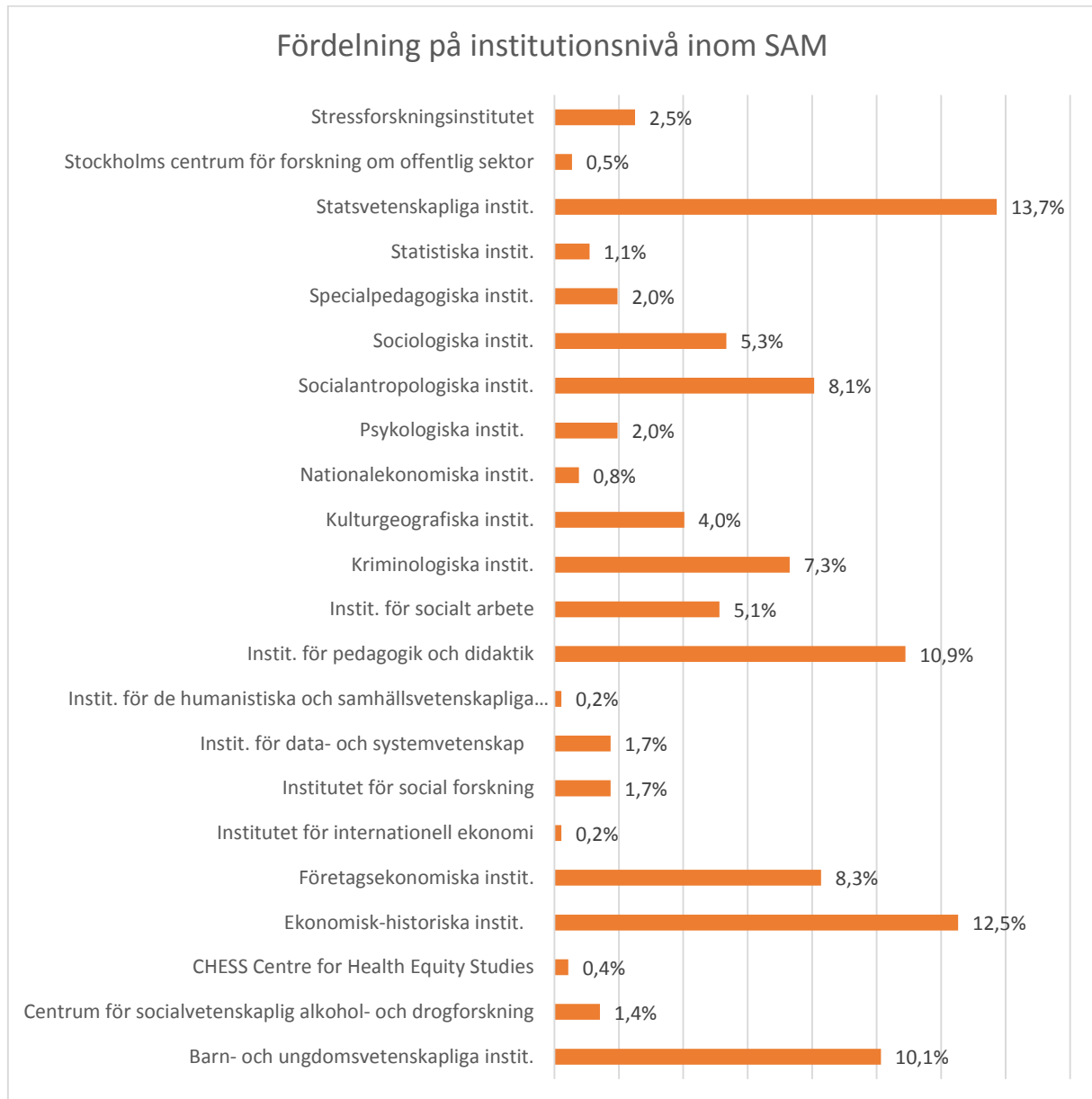

Figur 6: *Medarbetare på bibliotekets mediaavdelning har taggat/kategoriserat inköpsförslagen manuellt mellan olika fakulteter för att se hur fördelningen för Stockholms universitets studenter ser ut. Då detta är en manuell bedömning om hemmahörande fakultet är uppgifterna ungefärliga, men ger viss riktlinje. De 187 studenter vars ärenden inte är taggade hör trots att de är okategoriserade till någon av de fyra fakulteterna (SAM, NAT, JUR och HUM).

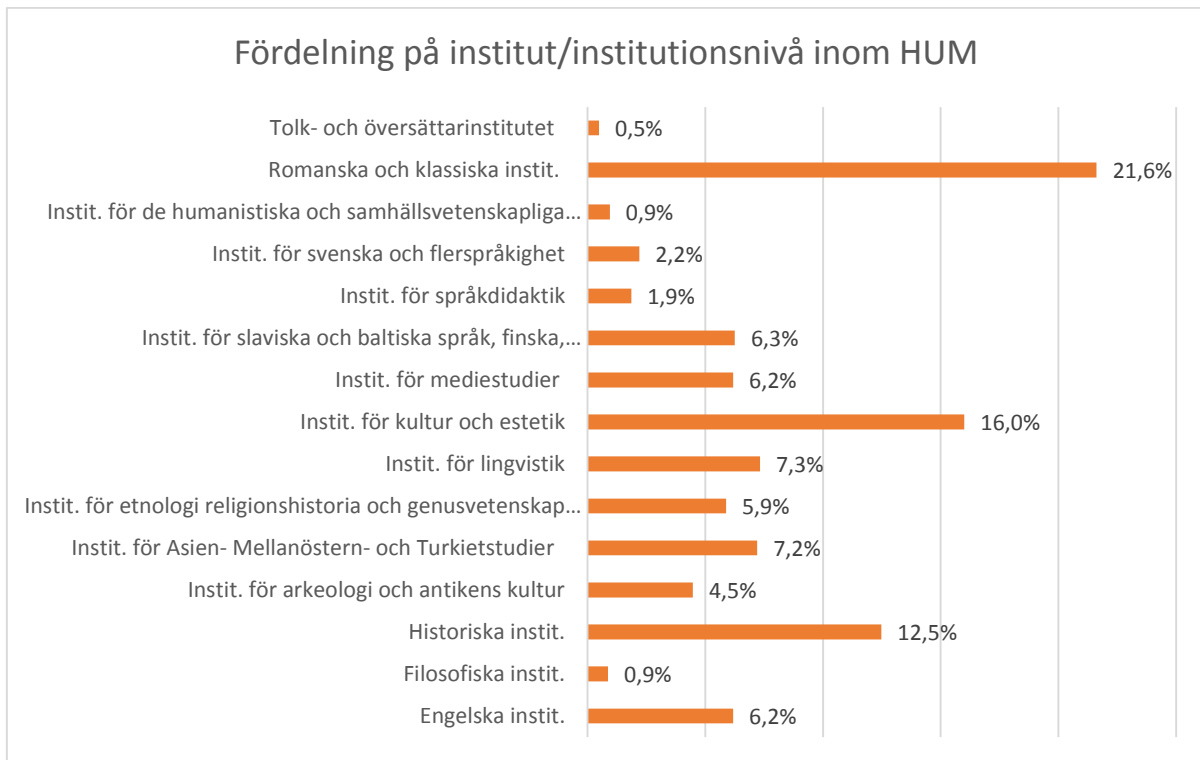
Som vi ser är både anställda och studenter vid Humanistiska fakulteten (HUM) de som är mest aktiva med att göra inköpsförslag. Inom den Humanistiska fakulteten har anställda gjort fler inköpsförslag än studenterna. Tittar vi istället på den Juridiska fakulteten (JUR) är studenterna mer aktiva med att göra inköpsförslag än de anställda.

Fördelning på institutionsnivå

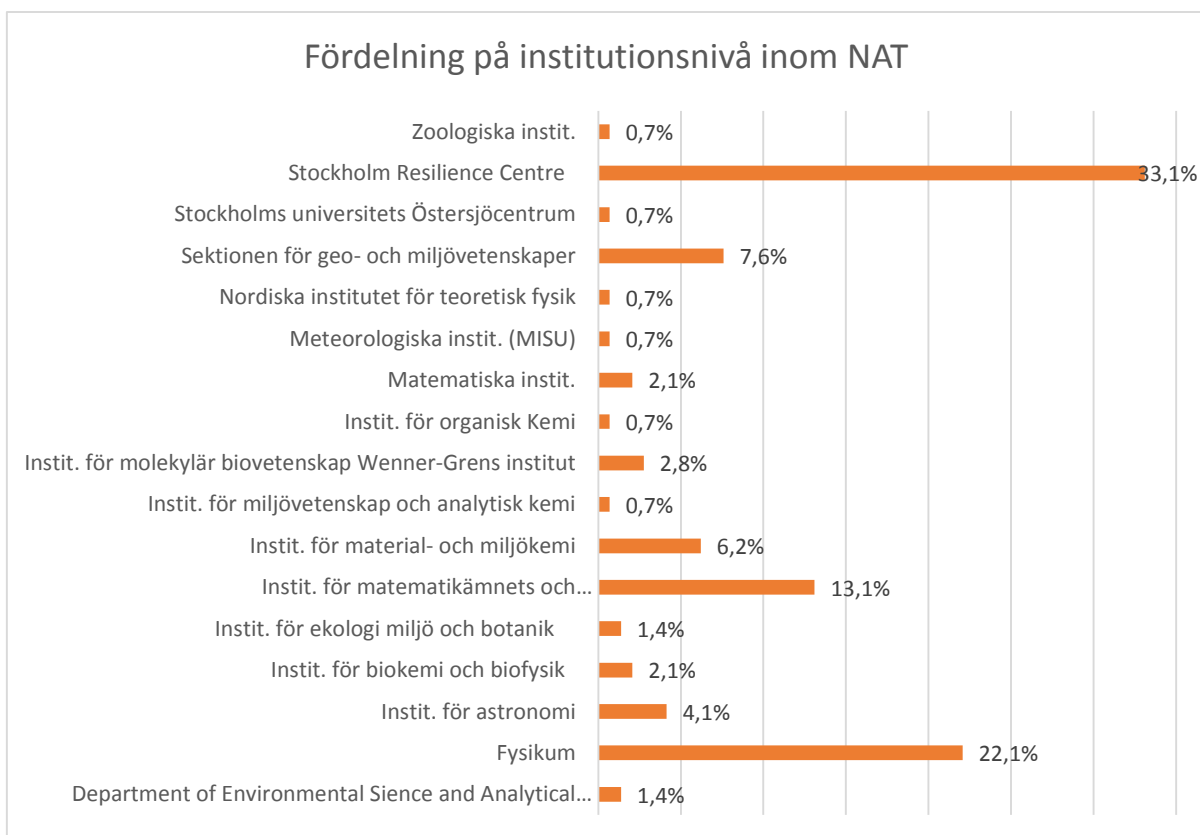
Nedan redovisas varje fakultets inköpsförslag fördelat på institutionsnivå. Det är endast forskare/anställda som redovisas i *figur 7-9*. Studenters inköpsförslag inom respektive institution är ej medräknade. Eftersom juridiska institutionen är den enda institutionen inom Juridiska fakulteten (JUR) redovisas den inte separat. Se tidigare redovisning för Juridiska fakulteten i *figur 5*.

Figur 7: Fördelning på institutionsnivå av inköpsförslag inom Samhällsvetenskapliga fakulteten.

Figur 8: Fördelning på institutionsnivå av inköpsförslag inom Humanistiska fakulteten.

Figur 9: Fördelning på institutionsnivå av inköpsförslag inom Naturvetenskapliga området.

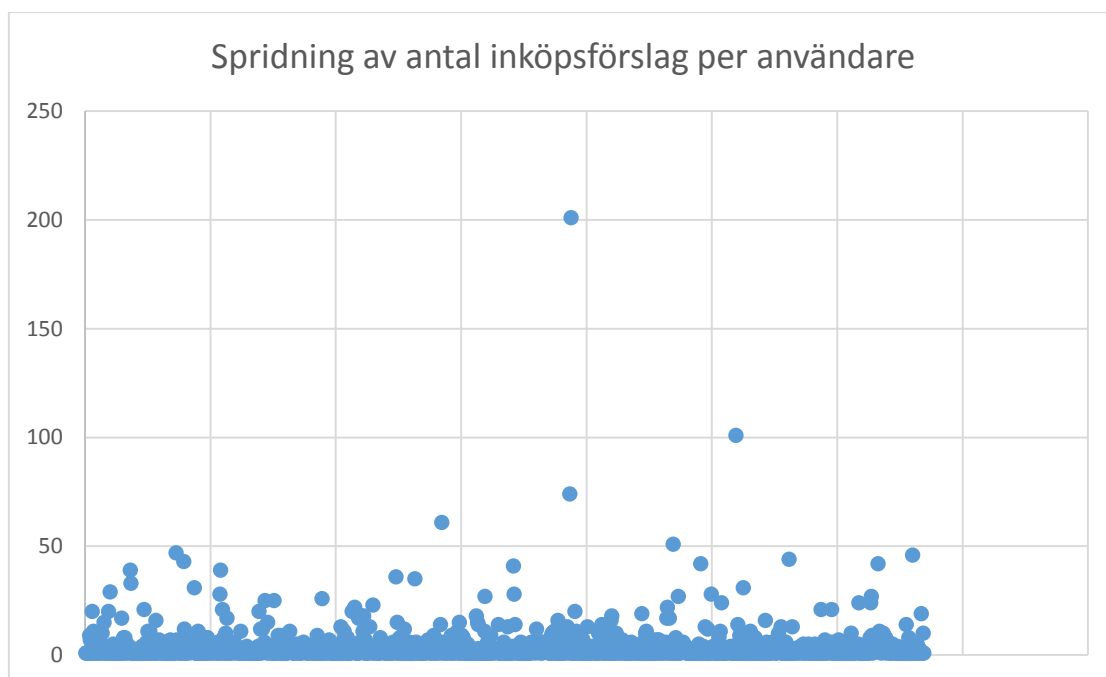
Genomsnittligt antal inköpsförslag per användare

Analysen visar att cirka hälften av användarna, 46 procent, endast gav ett inköpsförslag under ett år. Den aktiva förslagsställaren gav **i genomsnitt fyra inköpsförslag**. Den enskilda användare som gett flest inköpsförslag har dock gett hela 201 stycken under ett och samma år. Detta är något som avviker från trenden från övriga användare av funktionen.

Alla inkomna inköpsförslag under 2015 har inte blivit omvandlade till inköp, även om merparten har blivit det.

Antal inköpsförslag varje användare har gjort under ett år:

- 621 personer har endast gjort *ett* inköpsförslag under året
- 234 stycken har gjort *två* inköpsförslag.
- 134 stycken har gjort *tre* inköpsförslag.
- 85 personer har gjort *fyra* inköpsförslag.
- 53 personer har gjort *fem* inköpsförslag.
- 37 personer har gjort *tio* inköpsförslag eller fler, varav 12 av dessa har gjort fler än 40 inköpsförslag.

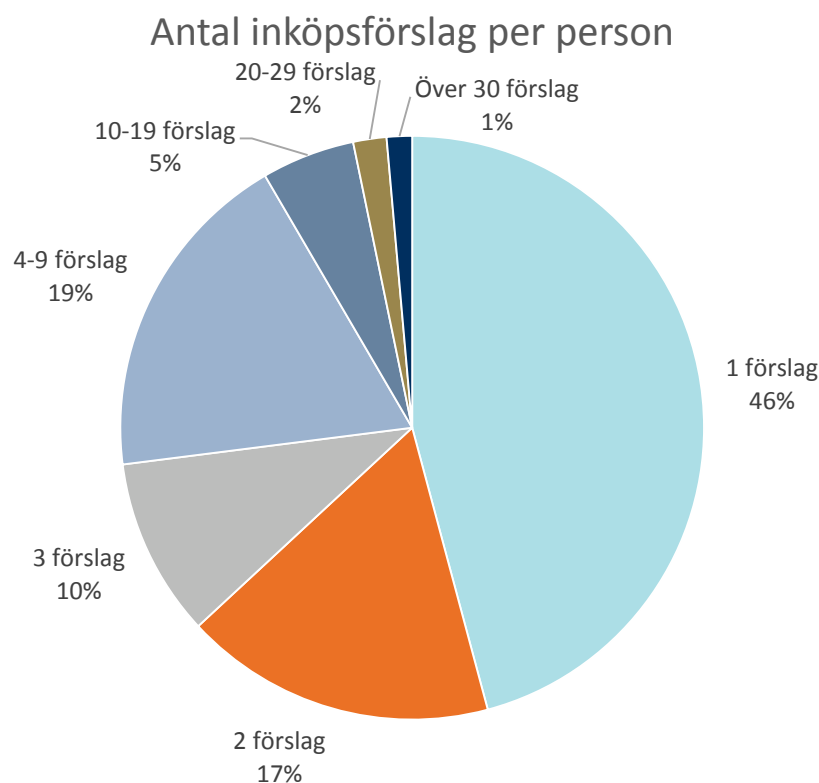

Figur 10: Visualisering av inköpsförslagets spridning gällande hur många inköpsförslag en enskild användare har gjort. En användare har gjort 201 inköpsförslag vilket avviker från trenden. Alla inköpsförslag har inte blivit omvandlade till inköp, även om merparten av dem har blivit det.

Sedan våren 2013 ämnesbevakar inte bibliotekarierna i syfte att bygga samlingar inom respektive ämnesområde. Förvärv baseras istället till stor del på inköpsförslagen (numera beställningsförslagen) och användandet av medieresurser. Detta för att biblioteket vill att samlingarna ska byggas på det *faktiska behovet* och användandet, och inte baserat på en enskild individs syn på vad som *bör* finnas. Det är i linje med det långsiktiga tänkande för framtiden som biblioteket har.

När en enskild person ger avvikande många beställningsförslag vill biblioteket ha en dialog med användaren för att höra om behovet och hur vi kan hjälpa till på bästa sätt. Vi behöver i dessa fall få en bättre förståelse för i vilket sammanhang litteraturen används och för att säkerställa att funktionen med beställningsförslag fungerar som tänkt och att bibliotekets resurser används på bästa sätt. Vi har i dagsläget ingen uttalad triggerpunkt för när en sådan dialog ska inledas, utan de inleds efter bedömning vid fall till fall.

Även om en mängd beställningsförslag kan tyckas ovanligt hög är det möjligt att en anställd som gett många förslag har haft behovet i sin forskning. Det händer även att en användare, exempelvis en kursadministratör, gör inköpsförslag åt andra på sin institution. Men om en anställds förslag inte är kopplade till sin institutions forskning, eller en students förslag inte är kopplade till aktuella studier, utan istället har som syfte att bygga "egna" samlingar åt biblioteket förminskas grundidén med ett efterfråge- och behovsstyrt förvärvs- och beståndsarbete. I SUB:s fall är det dock endast en procent av förslagsgivarna som ger 30 inköpsförslag eller fler under ett år. En sådan liten andel bör inte påverka idén med ett användarstyrt förvärv nämnvärt.

Figur 11: Cirka hälften av användarna, 46 procent, gjorde endast ett inköpsförslag.

Representativitet bland förslagen?

Hur representativa har inköpsförslagen SUB fått in varit? Hypotetiskt kan vi tänka oss att det blir missvisande viktningar på flera olika led:

- En viktning från åsikter/inköpsförslag bland de som gör många förslag så att ett fåtal individer får stor påverkan på biblioteks bestånd.
- En missvisande viktning mellan olika institutioners önskemål.
- En missvisande viktning mellan olika professioners önskemål.

Eftersom cirka hälften av de som gav inköpsförslag under 2015 endast gav *ett* förslag, och ett fåtal gav många förslag bör förslagen generellt vara representativa för användarna av funktionen. Viktningen och påverkan på bibliotekets bestånd av de som gav många förslag bör därför inte vara allt för stor.

Men är då de användare som gav förslagen representativa för sin profession (student, forskare, övriga anställda)? Vi kan notera att en stor mängd primära användare inte valde att använda sig av funktionen.

Totalt gav 1 355 *olika* användare direkta inköpsförslag till Stockholms universitetsbibliotek under 2015. Totalt hade Stockholms universitet 70 000 studenter, 5 000 medarbetare och 1 800 doktorander.

293 olika doktorander gav inköpsförslag, vilket betyder att *cirka 16 procent av doktoranderna gav inköpsförslag*. Att så många som 16 procent gav inköpsförslag bör ge en relativt god bild av doktorandernas önskemål. En ytterligare komplicerande faktor är dock att Stockholms universitet har en bred målgrupp, där studenter och forskare verkar inom många olika ämnesområden.

495 olika studenter gav inköpsförslag, vilket betyder att *under en procent av alla studenter nyttjade funktionen med inköpsförslag*. Att endast ett fåtal av studenterna gav inköpsförslag behöver dock inte automatiskt betyda att förslagen inte var representativa. Vi bör dock ha i åtanke att de åsikter vi har fått in (=inköpsförslag) inte varit slumpmässigt genererade bland målgruppen. Flertalet statistikmodeller skulle anse att en slumpmässigt och god urvalprincip är en grundförutsättning för att avgöra om resultatet ger en god representativ bild, men i SUB:s fall och i denna analys är det inte möjligt då hela förvärvsmodellen varit uppbyggd på annat sätt.

Att vi av vissa institutioner fick färre inköpsförslag än från andra institutioner kan bero på många faktorer, exempelvis att olika institutioner har olika många anställda och studenter. Dessutom kan färre inköpsförslag från en intuition även indikera att deras användares behov redan var tillgodosett genom bibliotekets befintliga resurser, och att de därför inte hade behov av att göra inköpsförslag.

Andra typer av förvärv

Stockholm universitetsbibliotek förvärvar och prenumererar även på bestånd som inte inkommit som inköpsförslag.

Förvärv baserat på användningsstatistik

Bibliotekets förvärv baseras inte enbart på de inköpsförslag som kommer in, utan även på användningsstatistik av e-boksplattformer och databaser som biblioteket prenumererar/ prenumererat på men inte äger. Se utförligare information om processen för detta i rapporten "*Utvärdering av PDA- och EBS-modeller för e-böcker på Stockholms universitetsbibliotek*", som publicerades i februari 2016.

Under 2015 köpte SUB 4 699 stycken nya e-böcker via våra e-boksplattformer som var kopplade till PDA- och EBS-modeller, där förvärven baserades på användningsstatistik.

Förvärv via BIBSAM-avtal

2015 investerade SUB 22 428 091 kronor via BIBSAM-avtalen, detta utgjorde cirka 49 procent av bibliotekets totala förvärvskostnad samma år. Genom dessa avtal fick vi tillgång till:

- 11 408 e-tidskrifter
- 1 779 e-böcker
- 23 databaser

Bilagor

Bilaga 1: Förklaringar över titelfördelning

Titlarna har till stor del baserats på det som står i SUKAT. SUKAT är en databas som innehåller information om alla användare vid Stockholms universitet, både anställda och studenter. Sökningar för att ta fram titlar har gjorts baserad på förfrågarens e-post. Två forskare har gjort inköpsförslag via sin privata e-postadress, och vi har ändå klassificerat personen som forskare och inte privatperson då vi på biblioteket har haft kännedom om detta. Titelbeskrivningarna i SUKAT har inte varit enhetliga, samt innehållit en stor mängd titlar. Vi har därför grupperat dem för att enklare tydliggöra hur fördelningen av inköpsförslag har sett ut. Vissa anställda har även haft flera olika titlar nämnda i SUKAT.

- **Bibliotekspersonal** innefattar titlarna:
Bibliotekarie, biblioteksassistent och biblioteksvärd
- **Administration/teknisk personal** innefattar titlarna:
Administratör, lönehandläggare, kursadministratör, researcher, utredare, internationell koordinator, sekreterare, systemansvarig, projektledare, jurist, expeditionspersonal, assistent, director of international affairs, kursassistent, studievägledare, studieadministratör, huvudredaktör, forskningshandläggare, föreståndare, pedagogisk konsult, utbildningsadministratör, universitetspedagogisk utvecklare, DAAD-assistent, forskningsassistent
- **Docent** innefattar titlarna: Docent, docent och forskarassistent, DocentAssociate Professor
- **Lektor** innefattar titlarna: Universitetslektor, vikarierande universitetslektor, biträdande lektor, universitetslektor och prefekt, universitetsrektor och studierektor, universitetslektor och docent, universitetslektor och forskare, universitetslektor och docent, universitetslektor och fil. dr., FD och DAAD-lektor
- **Prefekt och prodekan** innefattar titlarna: Prefekt, prodekan
- **Lärare** innefattar titlarna: Lärare, gästlärare, doktorand och gästlärare, kursadministratör och lärare
- **Adjunkt** innefattar titlarna: Adjunkt och adjungerad adjunkt, vikarierande adjunkt, universitetsadjunkt, universitetsadjunkt och doktorand
- **Doktorand** innefattar titlarna: Doktorand, doktorand och forskningsassistent, PhD student, forskarstuderande, extern PhD student
- **Forskare** innefattar titlarna: Forskare, affilierad forskare, gästforskare, forskare och lärare, Forskare och forskningssekreterare, forskare och docent, forskare och Fil. dr., studierektor och forskare, Licentiat
- **Professor emeritus** innefattar titlarna: Biträdande professor emeritus, professor emerita, professor emerita och forskare, professor emerita och FD
- **Studierektor** innefattar titlarna: Studierektor, studierektor och VFU-ansvarig
- **Filosofie doktor** innefattar titlarna: Fil.dr, FD, FD och forskningsadministratör, FD och forskarassistent, FD och doktorandombud

Titel saknas = Titel saknas i SUKAT

MEDIEPLAN

Inledning	2
Ämnesprofil	2
Bevakningspolicy	2
Bestånd	3
Upphandlade leverantörer	3
Förvärvskanaler	3
Elektronisk version	4
Åtkomst elektroniska medieresurser	4
Uppföljning och utvärdering	4
Offentligt bibliotek	5
Bestånds- och gallringsplan	5

Medieplan

Inledning

Arbetet med informationsförsörjning vid Stockholms universitetsbibliotek syftar till att ombesörja att våra primära användare, studenter, lärare och forskare, har tillgång till de medieresurser som behövs för den undervisning och forskning som bedrivs vid Stockholms universitet. En av universitetsbibliotekets viktigaste strategier är att ge våra användare snabb åtkomst till efterfrågade medieresurser. Målet är att de medieresurser som behövs levereras på kortast möjliga tid och i nära dialog med våra användare.

För att uppnå detta mål bedriver universitetsbiblioteket ett uttalat efterfråge- och behovsstyrt förvävs- och beståndsarbete. Detta innebär att våra användare genom sina inköpsförslag och sitt användande av medieresurserna är delaktiga dels i urvalet av medieresurser som införskaffas, dels i hur vi förnyar, avslutar och gallrar medieresurser utifrån användning och efterfrågan.

Vi eftersträvar enkla beställningstjänster och väljer i första hand elektroniskt medieresursformat för att så snabbt som möjligt tillhandahålla, tillgängliggöra och synliggöra efterfrågade medieresurser. Vår ambition är att använda tilldelade medieanslag på bästa sätt genom ett resurs- och kostnadseffektivt medieresursarbete, en enhetlig och effektiv administration av våra medieresurser samt flexibilitet och lyhördhet för våra användares förändrade behov och efterfrågan.

Ämnesprofil

Universitetsbiblioteket består av Frescatibiblioteket och ett antal biblioteksenheter. Ämnesprofilen omfattar ämnesområden inom Stockholms universitets humanistiska, juridiska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga fakulteter.

Bevakningspolicy

Vår mediestrategi är att så snabbt som möjligt införskaffa medieresurser när de efterfrågas av våra användare, inte baserat på troliga nutida eller framtida behov utifrån att universitetsbiblioteket ämnesbevakar inköp av medieresurser. I dagens snabbt föränderliga informationssamhälle är det omöjligt för universitetsbiblioteket att bevaka allt som publiceras tryckt och elektroniskt och ha den djuplodande ämneskunskap som våra användare har. Vi bevakar inte förlagsutgivning, kurslistor eller litteratur som är tillfälligt är slut hos leverantören. Förkomna och trasiga böcker ersätts då titlarna inkommer som nya inköpsförslag från användare eller i de fall då det handlar om känt, efterfrågat material som är kurslitteratur.

En del av universitetsbibliotekets tidigare ämnesbevakning har ersatts av åtkomst av stora mängder elektroniskt material som vi tillgängliggör direkt från olika förlag.

Bestånd

Universitetsbiblioteket har dels ett fysiskt bestånd, dels ett elektroniskt bestånd. Vårt fysiska bestånd äger vi och hanterar utifrån våra bestånds- och gallringsprinciper. Det elektroniska materialet äger vi eller prenumererar på. Elektroniskt prenumerationsmaterial som inte efterfrågas avslutar vi.

Det elektroniska materialet tillgängliggörs vanligtvis via leverantörernas egna plattformar. Innehållet på plattformarna kan ibland snabbt förändras genom att nytt material läggs till, men också genom att material på framför allt de aggregerade plattformarna (flera förlag samlade under en gemensam plattformslieferantör) av t.ex. rättighetsskäl kan tas bort eller att universitetsbibliotekets avtal med leverantören avslutas. Detta innebär ett, till viss del, flexibelt bestånd. Förändringar i utbudet till följd av leverantörens förändrade villkor är utom universitetsbibliotekets kontroll. I dessa fall kan vi vanligtvis istället införskaffa materialet via andra förvärvskanaler.

Upphandlade leverantörer

I egenskap av statlig myndighet använder sig universitetsbiblioteket i första hand av upphandlade leverantörer. Vi eftersträvar ett allmänt brett urval och en opartiskhet vad gäller val av förlag och utgivare utifrån Stockholms universitets forsknings- och undervisningsbehov. Urvalet sker oberoende av eventuella politiska, religiösa och kommersiella påtryckningar eller synpunkter.

Förvärvskanaler

Medieresursförvärvet sker i form av

- köp och lån av enstaka tryckta böcker och e-böcker samt e-bokspaket,
- prenumerationsavtal på tidskrifter och databaser,
- affärsmodeller direkt med förlag som kan ge tillgång till hela eller delar av deras förlags e-böcker eller audiovisuellt material. Dessa affärsmodeller brukar allmänt kallas EBS- eller PDA-modeller (Evidence-Based Selection och Patron-Driven Acquisition),
- pliktleveranser av allt svenskt tryck varav universitetsbiblioteket sparar en mindre del,
- inlån av tidskriftsartiklar och tryckta böcker från andra bibliotek,
- donationer, som tas emot i särskilda fall om institutioner vid Stockholms universitet önskar placera efterfrågat och relevant material i universitetsbiblioteket; vi förbehåller oss alltid rätten att fritt förfoga över mottaget material.

I första hand förvärvas elektronisk version och i vissa fall vid särskilda behov eller önskemål kompletterar vi med en tryckt version. Antikvariska köp och s.k. stående prenumerationer görs som regel inte. Universitetsbiblioteket fjärrlånar som regel inte tryckta böcker från andra bibliotek om vi har dem i elektroniskt format.

Elektronisk version

Universitetsbiblioteket införskaffar medieresurser i första hand i elektroniskt format baserat på att

- de finns tillgängliga i princip dygnet runt oberoende av var användarna befinner sig,
- flera samtidiga användare kan för det mesta använda samma medieresurs,
- det är lätt att uppdatera och dela innehållet,
- det innebär minskat behov av förvaringsutrymme, hyllarbete och transport,
- det ger snabb, och i många fall omedelbar leverans, oavsett var användaren befinner sig.

Universitetsbiblioteket eftersträvar generösa användarvillkor, då vi införskaffar elektroniska medieresurser vad gäller möjlighet till

- nedladdning, utskriftsmöjligheter och kopiering,
- allmänhetens tillgång till medieresurserna i universitetsbiblioteket s.k. walk-in use,
- möjlighet till fjärrlån, scholarly sharing och användningsrättigheter i undervisning,
- inga eller så få begränsningar som möjligt vid samtidig användning,
- läsbarhet på olika mobila enheter, interaktivitet med texten och talsyntes,
- åtkomst över hela Stockholms universitets nät via IP-nummer och distansåtkomst för studenter, lärare och forskare via proxyservern. I undantagsfall förvärvas medieresurser med manuell lösenordsinloggning.

Åtkomst elektroniska medieresurser

Universitetsbiblioteket tecknar egna, nationella och internationella licensavtal för elektroniska medieresurser med nyttjanderätt via universitetsinloggning för studenter, lärare och forskare vid Stockholms universitet. För affilierade forskare krävs alltid en SU-inloggning.

Universitetsbiblioteket kan inte erbjuda andra användare access till medieresurserna annat än som besökare på universitetsbiblioteket.

Uppföljning och utvärdering

Systematisk och löpande översyn av medieresursbeståndet ska göras i förhållande till relevans, unicitet, kvalitet, användande, utrymmes-, logistik- och kostnadsaspekter.

Offentligt bibliotek

Universitetsbiblioteket är ett offentligt bibliotek och därmed öppet för allmänheten. Merparten av universitetsbibliotekets tryckta bestånd är tillgängligt för andra bibliotek genom fjärrlån. Det elektroniska materialet är tillgängligt för allmänheten på universitetsbiblioteket inom campusområdet.

Bestånds- och gallringsplan

Stockholms universitetsbibliotek eftersträvar ett relevant mediebestånd som är i balans med våra användares efterfrågan och användning av materialet, samt eventuella bevarandekrav och hänsyn till lokalutrymme och logistikhantering.

Genomgång och gallring av universitetsbibliotekets tryckta och elektroniska bestånd (undantaget raritets- och specialsamlingar) bör ske regelbundet utifrån allmänna övergripande gallringskriterier med hänsyn till behov av eventuella avvikelser inom specifika ämnen. Skäl för gallring av tryckt material eller avslutande av elektroniskt kan vara att

- årgångar av tryckta tidskrifter finns i elektronisk form med arkivsäkra rättigheter,
- titeln finns både i elektroniskt och tryckt format med låg eller ingen användning på det tryckta formatet,
- det tryckta exemplaret är trasigt och uttjänt och ska kasseras,
- det finns dupletter eller fler tryckta exemplar av en titel,
- litteraturen är föråldrad och inte relevant av historiska skäl,
- ämnet inte längre är relevant på Stockholms universitet,
- nyare och reviderade upplagor finns av titeln,
- boken har lånats ut få gånger, inte alls eller senaste lånetillfälle ligger långt tillbaka i tiden,
- det finns låg eller obefintlig användning av icke unikt material.

En medieresurs kan uppfylla något eller några av ovanstående kriterier, men universitetsbiblioteket *kan* ändå välja att inte gallra eller avsluta medieresursen utan istället magasinera/behålla materialet baserat på att

- universitetsbiblioteket har ett särskilt ansvar för universitetets egen publicering,
- universitetsbiblioteket är det enda forskningsbiblioteket i landet som har ett exemplar av materialet,
- materialet ingår i en samling som universitetsbiblioteket har fått som gåva och där det eventuellt finns en överenskommelse om bevarande,
- materialet är en klassiker eller på annat sätt forskningsrelevant för universitetet.

Medieplanen är förankrad i Stockholms universitets biblioteksstyrelse 2015-05-25 och Stockholms universitetsbiblioteks ledningsgrupp 2015-05-27.

Översyn av medieplanen sker årligen och den revideras vid behov.